

Konvencija o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u području Europe

(ETS br. 165)

Objašnjenje

POVIJEST

1. Generalna tajnica Vijeća Europe u svom pismu Generalnom direktoru UNESCO-a od 30. listopada 1992. godine iznijela je prijedlog da se izradi zajednička konvencija Vijeća Europe i UNESCO-a. Generalni direktor prihvatio je prijedlog u svome pismu od 28. prosinca 1992.

Pristup Vijeća Europe

2. Razlozi za prijedlog Generalne tajnice su promjene u visokom obrazovanju u Europi koje se odvijaju od šezdesetih godina (vidi stavke 4-6) i brzo povećanje broja zemalja koje sudjeluju u radu Vijeća Europe u području obrazovanja i kulture.

UNESCO-ov pristup

3. Podrška koju je UNESCO dao ovoj inicijativi izvire iz vjerovanja da će zajednička Konvencija, poduprta od strane dviju velikih međunarodnih organizacija, koristiti svim državama članicama. To će pomoći da se izbjegne «dvojnja» Europa od čega se katkad strepi. Isto tako, budući da je inicijativa nastala u okvirima UNESCO-a, ona će i povezati europsku regiju s drugim područjima u svijetu.

Promjene u visokom školstvu

4. Uz jednu iznimku, europske konvencije o visokom školstvu (*) nastale su pedesetih ili ranih šezdesetih godina dvadesetog stoljeća. UNESCO-ova Konvencija o priznavanju studija, diploma i akademskih stupnjeva u području visokog obrazovanja u državama europske regije je iz 1979. godine. Visoko obrazovanje u Europi od tada se značajno promijenilo, a konvencije nisu s time usklađene. Dominantna je promjena na nacionalnoj razini bila diverzifikacija visokog školstva. Dok su se nacionalni sustavi visokog školstva u pedesetim godinama dvadesetog stoljeća sastojali od tradicionalnih sveučilišta pod izravnom upravom državnih vlasti, ili, kao u slučaju katoličkih sveučilišta, implicitno odobrenih od državnih vlasti, sustavi su danas puno raznolikiji. Velik postotak studenata u visokom školstvu danas pohađa nesveučilišne ustanove koje nude kraće studijske programe s većim naglaskom na struci, kao što je njemačka *Fachhochschulen* ili norveška *statlige høyskoler* ili na sveučilištima prate netradicionalne programe kraćeg trajanja s jačim naglaskom na profesionalnom obrazovanju, kao što su francuski *Instituts Universitaires de Technologie (I.U.T.)*. Ova diverzifikacija i profesionalizacija također se proteže i na niže razine, na predmete na

sekundarnoj razini obrazovanja. To stvara složene veze kod prijama na visokoškolsku ustanovu, na koje je teško primijeniti pojam međunarodne ekvivalentnosti.

5. Došlo je i do naglog povećanja broja privatnih ustanova. Ovaj razvoj, koji postoji u većini zemalja, posebno je izražen u nekim zemljama središnje i istočne Europe. Za svrhu ove konvencije, međutim, nije bitno radi li se o javnoj ili privatnoj ustanovi, nego postoje li odredbe kojima se osigurava kvaliteta poučavanja i kvalifikacija. Europske konvencije u području visokog obrazovanja ne sadrže stavke za diferenciranje različitih ustanova unutar nacionalnog sustava. Stavke koje se na to odnose uključene su u Odjeljak VIII ove Konvencije.
6. Akademska mobilnost značajno je povećana tijekom postojanja današnjih konvencija, a posebno u posljednjih deset ili petnaest godina. U tom smislu, može biti zanimljivo spomenuti da se ETS br. 21 Europska konvencija o ekvivalentnosti razdoblja sveučilišnog studiranja (1956) posebno bavi priznavanjem razdoblja sveučilišnog studiranja u području suvremenih jezika, jer su to bili predmeti koji se najčešće studirali oni studenti koji su neko vrijeme proveli na stranim sveučilištima 1956, kad je usvojena Konvencija. Za razliku od te Konvencije, ETS No. 138 Europska konvencija o općoj ekvivalentnosti razdoblja sveučilišnog studiranja (1990) bavi se priznavanjem razdoblja sveučilišnog studiranja bez obzira na predmet, dok se UNESCO-ova Konvencija o priznavanju studija, diploma i akademskih stupnjeva u području visokog obrazovanja u zemljama europske regije ranijeg datuma (1979) također bavi priznavanjem djelomičnih studija, bez obzira na predmet. Značajno povećanje akademske mobilnosti danas daje puno veći značaj konvencijama o akademskom priznavanju. Zato postaje sve važnije ažurirati postojeće zakonske tekstove.
7. Drugi važan cilj u izradi zajedničke konvencije Vijeća Europe, čiji je cilj da na kraju zamijeni konvencije koje pokrivaju priznavanje kvalifikacija iz visokog obrazovanja u europskoj regiji koje su prihvaćene u različitim okvirima dviju organizacija, jest izbjeći dvostruke napore. Ta se težnja također očituje i u odluci da Vijeće Europe i UNESCO uspostave zajedničku Mrežu nacionalnih informativnih centara o akademskoj mobilnosti i priznavanju. Mreža ENIC, uspostavljena u lipnju 1994. godine, zamijenila je prijašnje odvojene mreže dviju organizacija. Ona usko surađuje s mrežom NARIC Europske Unije.

(*) ETS br. 15 Europska konvencija o ekvivalentnosti diploma koje omogućuju primanje na sveučilišta (1953); ETS br. 49 Protokol za Europsku konvenciju o ekvivalentnosti diploma koje omogućuju primanje na sveučilišta (1964); ETS br. 21 Europska konvencija o ekvivalentnosti razdoblja sveučilišnog obrazovanja (1956); ETS br. 32 Europska konvencija o akademskom priznavanju sveučilišnih kvalifikacija (1959); ETS br. 138 Europska konvencija o općenitoj ekvivalentnosti razdoblja sveučilišnog studiranja (1990).

Broj zemalja sudionica

8. Sve zemlje članice Vijeća Europe (40 do 11. travnja 1997, ali će broj vjerojatno još rasti) imaju automatsko pravo da postanu potpisnice bilo koje europske konvencije. Druge zemlje može na to pozvati Odbor ministara. Tom pozivu može prethoditi, u slučaju europskih konvencija o visokom obrazovanju, pregled obrazovnog sustava u određenoj zemlji kako bi se odredilo je li on «u osnovi ekvivalentan» sustavima u državama koje su već potpisnice određene konvencije o visokom obrazovanju. Takav pregled nije napravljen za zemlje članice.
9. Sa strane zemalja članica, glavni iskorak je vrlo velik porast, u protekle četiri godine, broja zemalja koje sudjeluju u programima Vijeća Europe u području obrazovanja i kulture. Europskoj kulturnoj konvenciji do 11. travnja su pristupile 44 zemlje, a mogu se očekivati i nove pristupnice. Vijeće Europe uspostavlja i kontakte s drugim zemljama.
10. Dakle, broj potencijalnih potpisnica europskih konvencija o visokom obrazovanju ubrzano raste, a razlike između obrazovnih sustava potencijalnih zemalja potpisnica mogle bi se povećati. Ta diverzifikacija bi, prema tome, značila da pretpostavka (tj. da su nacionalni sustavi u osnovi ekvivalentni) koja leži u osnovi europskih konvencija u području visokog obrazovanja gubi temelje. Takav razvoj mogao bi europske konvencije o ekvivalentnosti učiniti zastarjelim ukoliko se ne napravi revizija, razradom ove Konvencije.
11. Članstvo u UNESCO-ovoj europskoj regiji također se povećalo pojavom novih nezavisnih država u regiji. Na 28. zasjedanju Opće konferencije (1995) 49 zemalja članica pripadalo je europskoj regiji, premda su neke od njih također zatražile i članstvo u regiji Azije i Pacifika. Broj zemalja potpisnica UNESCO-ove europske regije porastao je do 11. travnja 1997. godine na 43.
12. Povećanje broja zemalja potpisnica Europske kulturne konvencije također znači da više nema značajnih razlika između zemalja uključenih u programe suradnje u području obrazovanja i kulture Vijeća Europe i UNESCO-ove europske regije. Glavna razlika koja još postoji je ta da UNESCO-ova europska regija uključuje i neke neeuropske zemlje, poput Kanade, Izraela i Sjedinjenih američkih država. Generalni tajnik Vijeća Europe i Generalni direktor UNESCO-a zato su se složili o potrebi koordiniranja, koliko je to moguće, aktivnosti Vijeća Europe vezane uz priznavanje akademskih kvalifikacija i mobilnosti s onima UNESCO-ove europske regije. Treba spomenuti da se razlika u članstvu između dva okvira može opet povećati u budućnosti, što će uvelike ovisiti o načinima suradnje svake organizacije s kavkaskim i srednjeazijskim republikama bivšeg Sovjetskog saveza.

Dostignuća u praksi priznavanja

13. Praksa u vezi priznavanja kvalifikacija značajno je napredovala tijekom posljednjih desetljeća. Dok je vrednovanje inozemnih kvalifikacija često uključivalo detaljnu usporedbu kurikula i popisa gradiva na studiju («ekvivalentnost»), naglasak se sada premjestio na širu usporedbu stečenih kvalifikacija («priznavanje»). Sukladno tome, u formalnim međunarodnim propisima sve je očitiji naglasak na procedurama i kriterijima koji su primjenjivi na proces priznavanja inozemnih kvalifikacija, a ne na popisivanju ili definiranju stupnjeva i diploma koje se prema tom propisu trebaju priznati.

Razrada nove Konvencije

14. Prijedlog sastavljanja jedinstvene, zajedničke Konvencije, koja bi na koncu trebala zamijeniti europske konvencije u području visokog obrazovanja, kao i UNESCO-ovu konvenciju o priznavanju studija, diploma i akademskih stupnjeva iz područja visokog obrazovanja u državama europske regije, bio je podnesen Šesnaestom zasijedanju Stalne konferencije o sveučilišnim problemima (CC-PU) (*) (Strasbourg, 24.-26. ožujka 1993). Stalna konferencija smatrala je da treba provesti studiju izvodljivosti prije nego što se preuzme obaveza izrade zajedničke konvencije. Poziciju Stalne konferencije potvrdio je Ured Vijeća za kulturnu suranju (CDCC; Strasbourg, 12.-13. svibnja 1993). Prijedlog zajedničke studije izvodljivosti odobrilo je i 27. zasijedanje Generalne konferencije UNESCO-a (Pariz, studeni 1993).

(*) Preimenovana u Odbor za visoko obrazovanje i istraživanja (CC - HER) od siječnja 1994.

15. Prema sporazumu između dviju organizacija radna verzija studije izvodljivosti podnesena je na uvid Jedanaestom zasijedanju NEIC-a (**) Mreže Vijeća Europe (Strasbourg, 24.-25. studeni, 1993). Niz komentara Mreže NEIC uzeto je u obzir u radnoj verziji studije izvodljivosti podnesene *ad hoc* ekspertnoj skupini.

(**) Spojena s UNESCO-ovom NIB Mrežom u lipnju 1994, kako bi se uspostavila jedinstvena, zajednička mreža Vijeća Europe i UNESCO-a – Mreža ENIC (Europska mreža Nacionalnih informativnih centara o akademskoj mobilnosti i priznavanju).

16. Studija izvodljivosti (referenca DECS-HE 94/25) bila je također podnesena *ad hoc* ekspertnoj skupini, koju su zajedno imenovale dvije organizacije (Strasbourg, 3.-4. veljače 1994). Eksperti su imenovani po svojim kvalitetama, poštujući načelo podjednake zastupljenosti. Komentari ekspertne skupine uklopljeni su u konačnu verziju studije izvodljivosti. Studiju izvodljivosti razmatrao je i Odbor za visoko obrazovanje i istraživanja (CC - HER) Vijeća Europe (Strasbourg, 27. – 29. travnja 1994), UNESCO-ov Regionalni odbor za

primjenu konvencije o priznavanju studija, diploma i akademskih stupnjeva u području visokog obrazovanja u državama na području Europe (odsad «UNESCO-ov regionalni odbor za Europu») (Budimpešta, 18. lipnja 1994) i ENIC Mreža (Budimpešta, 19.-22. lipnja 1994), koji su preporučili da Tajništva na temelju studije nastave razrađivati zajedničku radnu verziju Konvencije.

17. Studiju izvodljivosti odobrio je Izvršni odbor UNESCO-a 2. svibnja i Odbor Ministara Vijeća Europe 5. rujna 1994. Od 26. do 28. listopada 1994, Konferencija CC – HER Foruma, održana na Malti, naznačila je temeljna načela zajedničke radne verzije Konvencije. Tijela koja donose odluke obiju organizacija ovlastile su prema tome Tajništva da nastave sa razradom radne verzije konvencije uz pomoć druge *ad hoc* ekspertne skupine i, u kasnijoj fazi, uz sudjelovanje predstavnika svih potencijalnih zemalja potpisnica. *Ad hoc* ekspertna skupina svoj je prvi sastanak održala u sjedištu UNESCO/CEPES u Bukureštu 9.-11. veljače 1995, a svoj drugi sastanak u Strasbourgu 5-7 srpnja 1995. Sastanak male *ad hoc* radne skupine za definicije koje će se uključiti u Konvenciju održan je u Hagu 15 –16 svibnja 1995.
18. Izvještaj o tijeku razrade Konvencije razmatrao je Odbor za visoko obrazovanje i istraživanja (CC - HER) Vijeća Europe (Strasbourg, 29-31 ožujka 1995) UNESCO-ov Izvršni odbor na svojem 147. zasjedanju (Pariz, listopad 1995) i UNESCO-ova Opća konferencija na svojem 28. zasjedanju (Pariz, listopad-studen 1995): Radnu verziju teksta Konvencije razmatrala je Mreža ENIC (Ljubljana, 11.-14. lipnja, 1995).
19. U listopadu 1995, radna verzija Konvencije i Objašnjenja poslana su nacionalnim delegacijama Odbora za visoko obrazovanje i istraživanja Vijeća Europe i UNESCO-ovom regionalnom odboru za Europu, uz kopije date Mreži ENIC kako bi se potaknule nacionalne konzultacije u potencijalnim zemljama potpisnicama. Radna verzija poslana je i nevladinim udrugama uključenima u aktivnosti iz područja obrazovanja Vijeća Europe. Radna verzija Konvencije i Objašnjenja dati su na razmatranje na sastancima Odbora za visoko obrazovanje i istraživanja (Strasbourg, 27 - 29 ožujak 1996) i Regionalnog odbora (Rim, 16. – 17. lipnja, 1996). Urednička skupina sastala se u Parizu 10. – 11. srpnja 1996. godine kako bi pregledala sve komentare dvaju Odbora, kao i pojedinačne komentare zemalja članica i nevladinih udruga.
20. Konzultativni sastanak predstavnika svih potencijalnih zemalja potpisnica na razini ministarstava odgovornih za visoko obrazovanje održan je u Haagu 27 – 29. studenog 1996. godine na poziv nizozemskih vlasti. Na tom sastanku bilo je predstavljeno 46 potencijalnih zemalja potpisnica.
21. Konvencija je prihvaćena na Diplomatskoj konferenciji održanoj u Lisabonu 8 – 11 travnja 1997. na poziv portugalskih vlasti. Na Konferenciji su bile nazočne 44 delegacije.

Naziv Konvencije

22. Treba razumjeti da pojam «kvalifikacije u području visokog obrazovanja» u nazivu ove Konvencije uključuje i kvalifikacije stečene kroz visoko obrazovanje i kvalifikacije koje omogućuju pristup visokom obrazovanju.
23. Pojam «europska regija» ističe da, premda Europa čini glavno područje primjene Konvencije, pojedine zemlje koje zemljopisno ne pripadaju europskom kontinentu (ali koje pripadaju UNESCO-ovom europskom području i/ili su potpisnice UNESCO-ove Konvencije o prepoznavanju studija, diploma i akademskih stupnjeva u području visokog obrazovanja u zemljama koje su dio europske regije) bile su pozvane na Diplomatsku konferenciju na kojoj se usvajala ova Konvencija pa su, dakle, potencijalne potpisnice.
24. Konvencija obuhvaća vrednovanje kvalifikacija u području visokog obrazovanja sa svrhom priznavanja odluka ili zbog nečeg drugog. Međutim, kako je «priznavanje» ključni pojam i prethodnih konvencija i sadašnje prakse u području, smatralo se preporučljivim zadržati pojam u naslovu Konvencije.
25. S obzirom na dug službeni naziv Konvencije, a iz zahvalnosti prema portugalskim vlastima na njihovu pozivu da se u njihovoj prijestolnici održi Diplomatska konferencija, predloženo je da se Konvencija neformalno spominje kao «Lisabonska konvencija o priznavanju».

ODJELJAK I. – DEFINICIJE

Članak 1.

Definicije u Odjeljku I Konvencije daju se samo za Konvenciju, i ne služe nijednoj drugoj svrsi. Posebno treba istaknuti da one ni na koji način ne mijenjaju definicije koje države i međunarodne institucije i organizacije mogu koristiti u svojim internim administrativnim sustavima i zakonima.

Definicije se nastojalo ograničiti na ključne pojmove u Konvenciji. Nije se pokušalo definirati pojmove koji se ne koriste u Konvenciji, ili se koriste samo usputno, čak i ako ti pojmovi mogu biti važni za visoko obrazovanje u drugim kontekstima.

Kao opće načelo, definicije su dane samo za one pojmove koji se smatraju najosnovnijim generičkim pojmovima. Kao primjer, definiran je pojam *kvalifikacija* koji se smatra generičkim pojmom, dok se *akademski stupnjevi*, *diplome* i *nazivi* smatraju primjerima *kvalifikacija* i kao takvi su navedeni u *Objašnjenjima*.

Pristup (visokom obrazovanju)

«Pristup» i «upis» različiti su, ali povezani pojmovi. U određenom smislu, oni označavaju različite korake u istom procesu prema sudjelovanju u visokom

obrazovanju. Pristup je nužan, ali ne uvijek i dovoljan, uvjet za upis na visokoškolsku ustanovu. Nadležna tijela na nacionalnoj razini mogu razraditi daljnje smjernice.

Pojam «pristup» podrazumijeva vrednovanje kvalifikacija pristupnika kako bi se odredilo zadovoljavaju li oni *minimalne* zahtjeve za nastavak studija u određenom visokoškolskom programu. Pristup se razlikuje od upisa, koji označava stvarno sudjelovanje pojedinca u tom visokoškolskom programu.

Sustavi upisa mogu biti *otvoreni*, tj. mogu prihvaćati sve kandidate koji ispunjavaju postavljene uvjete, ili *selektivni*, tj. mogu ograničiti upis na određeni broj mjesta ili kandidata. U *sustavu otvorenog upisa* primaju se svi kvalificirani kandidati. Na taj se način preklapaju pojmovi pristupa i upisa. U *sustavu selektivnog upisa*, međutim, pristup označava pravo natjecanja za upis, tj. pristup skupini kvalificiranih kandidata iz kojih se odabiru uspješni pristupnici za upis na ograničeni broj dostupnih mjesta. Na taj se način u sustavima selektivnog upisa određen broj kandidata, koji su stekli pravo pristupa visokom obrazovanju stvarno ne može upisati, tj. nije im zapravo omogućeno da nastave školovanje u određenom visokoškolskom programu.

Postoji nekoliko različitih selektivnih sustava, od kojih su dva najčešća sustav *numerus clausus* i sustav u kojem je odabir diskrecijsko pravo visokoškolske ustanove. Sustavi upisa mogu djelovati na nacionalnoj, podnacionalnoj, institucionalnoj i drugim razinama. U određenoj zemlji upis može biti selektivan na svim ili samo na nekim ustanovama, ili otvoren na nekima, a selektivan na drugima. U pojedinoj ustanovi upis može biti selektivan za sve ili samo za neke programe, a različiti sustavi upisa ili kriterija mogu se primijeniti na različite programe. Broj dostupnih mjesta u određenom programu, ili zahtjevi za upis mogu varirati tijekom vremena.

Većina zemalja razvila je *politiku pristupa i upisa* s namjerom povećanja broja sudionika u kvalitetnom visokom obrazovanju. Namjera je te politike povećanje stopa sudjelovanja, zadržavanja na školovanju i međuinstitucionalnih transfera između visokoškolskih ustanova, posebno za osobe koje pripadaju nedovoljno zastupljenim skupinama.

Upis (na visokoškolske ustanove i programe)

Vidi «pristup».

Vrednovanje (ustanova i programa)

Vrednovati se može visokoškolska ustanova u cjelini, ili jedan ili više od njezinih programa. U oba slučaja, svrha vrednovanja je odrediti zadovoljava li ustanova ili program standarde propisane za visokoškolske ustanove i programe u pojedinoj zemlji potpisnici. U većini slučajeva, vrednovanje se provodi kako bi se odredilo zadovoljavaju li ustanova ili program tražene *minimalne* standarde. U nekim slučajevima, ovisno o nacionalnoj politici, vrednovanje se može provoditi i s ciljem *rangiranja* ustanova ili programa, ili da se odredi zadovoljavaju li postignuća određene ustanove ili programa više standarde od minimalnih. Konvenciju ne treba tumačiti kao podršku određenoj vrsti politike vrednovanja.

Metode i postupci za provedbu vrednovanja mogu se razlikovati od jedne do druge zemlje, kao što se mogu razlikovati i standardi koji se traže od visokoškolskih

ustanova i programa. Zemlje potpisnice zato bi trebale informirati druge zemlje potpisnice o svojim kriterijima i postupcima vrednovanja, kao i o rezultatima vrednovanja, vidi Odjeljak VIII. Institucionalna samoprocjena može biti dio procesa vrednovanja, kao što to može biti i sudjelovanje vanjskog tijela. Stupanj angažmana vanjskog tijela, ako ga ima, može varirati.

Tradicionalno u Europi kvaliteta se osigurava kroz javni sustav visokog obrazovanja, u kojem nadležno Ministarstvo i parlament nadziru kvalitetu autonomnih visokoškolskih ustanova, uključujući kvalitetu obrazovnih programa i akademskog osoblja. To je povezano, ali ne smije se zamijeniti s vrednovanjem ustanove ili programa, što se koristi kao generički pojam. Neki primjeri institucionalnog i programskog vrednovanja su:

* «akademska revizija» koju povodi Vijeće za kvalitetu visokog obrazovanja (HEQC) ili «vrednovanje» Vijeća za financiranje visokog obrazovanja (HEFCs) (Velika Britanija);

«akreditacija» (*) (Sjedinjene države; razmatra se u nekoliko europskih zemalja);

(*) pojam «akreditacija» katkad se također koristi da označi priznavanje bodova koje je pojedinac stekao.

* «évaluation par la Comité National d'Evaluation (CNE)» (Francuska)

* «visitatiecommissies» (gostujuća povjerenstva) koja organizira VSNU (*Vereiniging mvan samenwerkende Nederlandse universiteiten* (Association of Dutch Universities) i *Hoger Beroepsonderwijs (HBO) – Raad* (Nizozemska).

Vrednovanje može obuhvaćati aktivnosti usmjerene na što bolje *osiguranje kvalitete* ili *vrednovanje kvalitete*, što se može provesti na različite načine. Konvenciju ne treba tumačiti kao zauzimanje stava o određenim mehanizmima ili metodama osiguranja kvalitete.

U kontekstu ove Konvencije, vrednovanje ustanova ili programa visokog obrazovanja odnosi se na takvo vrednovanje na *lokalnoj* razini, tj. vrednovanje provodi stručno tijelo zemlje čijem sustavu visokog obrazovanja ustanova ili program pripada ili želi pripadati.

Vrednovanje (pojedinačnih kvalifikacija)

Vrednovanje pojedinačnih kvalifikacija trebalo bi biti pisana procjena ili prikaz određenih kvalifikacija, a može se napraviti u različite svrhe, od formalnog priznavanja do neformalnog iskaza o tome «koliko vrijedi kvalifikacija», bez ikakve druge svrhe. Vrednovanje se može staviti na raspolaganje nadležnim tijelima, nositelju određenih kvalifikacija i/ili drugim zainteresiranim stranama bez obzira na to je li potrebna formalna odluka o priznavanju, a unutar nacionalnih zakona koji čuvaju privatnost i povjerljivost osobnih informacija. Podatke o vrednovanju mogu objaviti ustanove visokog obrazovanja, agencije i nadležna tijela.

U kontekstu ove Konvencije, vrednovanje pojedinačnih kvalifikacija odnosi se na vrednovanje tih kvalifikacija na *međunarodnoj* razini, tj. vrednovanje kvalifikacija s namjerom određivanja njihove vrijednosti u zemljama potpisnicama izvan one u čijem su obrazovnom sustavu izdate.

Nadležno tijelo za priznavanje

Definicija se posebno odnosi na pojam «nadležnog tijela za *priznavanje*». Mogu postojati i druga tijela nadležna za druge dijelove visokog obrazovanja.

Tijelo nadležno za priznavanje može biti Ministarstvo, druga vladina ustanova ili agencija, poluslužbena agencija, visokoškolska ustanova, profesionalna udruga ili bilo koje drugo tijelo službeno ovlašteno za donošenje formalnih i obvezujućih odluka o priznavanju inozemnih kvalifikacija u konkretnim slučajevima. Nadležnost bilo kojeg takvog tijela može se protezati na odluke o svim slučajevima priznavanja ili može biti ograničena. Neki su primjeri:

- *priznavanje unutar samo jedne visokoškolske ustanove;
- *priznavanje ograničeno na jednu vrstu visokog obrazovanja;
- *priznavanje samo za akademske svrhe;
- *priznavanje samo u svrhu zapošljavanja.

U svrhu te definicije, «nadležnost» znači zakonsku moć donošenja određenih odluka ili poduzimanja određenih koraka; ona se ne odnosi na «nadležnost» u smislu stručnosti. Mnoga tijela mogu biti stručna za priznavanje kvalifikacija u visokom obrazovanju, a da nisu u pravnom smislu «nadležna».

Visoko obrazovanje

Pojmovi visokog obrazovanja, visokoškolske ustanove i visokoškolskog programa su povezani, a definicije i stavke u Objašnjenju treba čitati u kontekstu.

Visoko obrazovanje nastavlja se na razinu kompetencija, znanja i vještina koja je općenito usvojena tijekom sekundarnog obrazovanja, čak i ako se takve kompetencije, znanja i vještine mogu steći i na druge načine, kao što je samoobrazovanje ili životno i radno iskustvo. Kod velike većine učenika, međutim, spomenute kompetencije, znanje i vještine stečene su kroz formalno sekundarno obrazovanje.

Važno je istaknuti da visoko obrazovanje ne samo da vremenski «dolazi iza» sekundarnog obrazovanja, nego se i nadovezuje na razinu kompetencija, znanja i vještina na razini koja se normalno stječe u sekundarnom obrazovanju. Dok se visoko obrazovanje uobičajeno nudi kroz visokoškolske programe na visokoškolskim ustanovama, treba napomenuti da visokoškolske ustanove mogu ponuditi neke studije koji nisu na visokoškolskoj razini, a koji se zato ne mogu smatrati visokoškolskim programima. S druge strane, ustanove koje se ne smatraju dijelom visokoškolskog sustava mogu ponuditi neke visokoškolske programe. Takvi programi studija mogu, primjerice, biti posebno izrađeni za skupine korisnika koji nisu redovni studenti ustanove.

Točna definicija ove razine, slijedom toga i visokog obrazovanja, visokoškolske ustanove ili programa može se donekle razlikovati od jedne do druge zemlje. Slijedom toga, pojam visokoškolske ustanove također se može razlikovati. Na primjer, u nekim zemljama, obrazovanje odgajatelja smatra se dijelom visokog obrazovanja, dok se u drugim zemljama obrazovanje odgajatelja smatra dijelom postsekundarnog obrazovanja, i nije dio visokog obrazovanja. Premda se mogu dati opće smjernice za definiciju visokog obrazovanja, točna definicija i uporaba termina u ovoj Konvenciji ne mogu se odvojiti od nacionalnih praksi zemalja potpisnica Konvencije. Program ili kolegij koji potpada po definiciju visokog obrazovanja u jednoj zemlji potpisnici ne potpada nužno i pod definicije visokog obrazovanja u svim drugim zemljama.

Visokoškolska ustanova

Visokoškolski program je niz kolegija čije se različite sastavnice nadopunjuju i nadograđuju kako bi studentu dali visokoškolsku kvalifikaciju. On se obično nudi u jednoj akademskoj disciplini, kao što je biologija, računalna znanost ili povijest. Međutim, u nekim zemljama visokoškolski program može biti usmjeren na dvije ili više disciplina, kao što je slučaj s njemačkim programom *Magister Artium* ili norveški *cand. mag.* program. Svaki visokoškolski program može se definirati šire ili uže, poput zakona ili međunarodnog zakona o autorskim pravima. On može ili ne mora

voditi k specifičnim vještinama važnim za zapošljavanje s jedne strane, ili kvalifikaciji u općem akademskom području s druge.

Visokoškolski programi općenito se, ali ne uvijek, nude na visokoškolskim ustanovama, a većina od njih nudi nekoliko programa. Dok «program» označava akademsko područje studiranja i zahtjeve, «ustanova» označava organizacijski okvir uspostavljen za odvijanje visokog obrazovanja. Sveučilišta su jedna vrsta visokoškolske ustanove, kojoj su općenito svojstveni zadaci i poučavanja i istraživanja u širokom nizu disciplina i na različitim razinama. Druge vrste visokoškolskih ustanova mogu imati uži raspon visokoškolskih programa koji su više usmjereni na davanje specifičnih profesionalnih kompetencija studentima, ili imaju visokoškolske programe prvenstveno u jednom ili u ograničenom broju akademskih područja. Imena i organizacijski modeli, kao i vrsta i raspon predmeta koje nude nesveučilišne visokoškolske ustanove može se značajno razlikovati od zemlje do zemlje, kao i unutar pojedinih zemalja. *Fachhochschulen, foiskola, institutos politécnicos, hogescholen, colleges* i *statlige hogskoler* su neki primjeri nesveučilišnih ustanova visokog obrazovanja.

Kako bi se proglasili visokoškolskom ustanovom ili programom u terminima ove Konvencije, nadležna tijela zemlje potpisnice trebaju priznati da određena ustanova ili program pripadaju njihovom sustavu visokog obrazovanja. Vidi i «Procjena (ustanova ili programa) i Odjeljak VIII.

Visokoškolski programi

Vidi pod «visokoškolske ustanove»

Razdoblje studija

Definicija 'razdoblja studija' naglašava činjenicu da elementi od kojih se studij sastoji, bez obzira na njihovu dužinu, moraju biti sadržani u visokoškolskom programu. To ne mogu biti nasumce odabrani elementi koji nisu povezani sa studijem. Da bi se «razdoblje studija» priznalo, mora biti priznato i dokumentirano od strane visokoškolske ustanove na kojoj su odrađeni i vrednovani. «Razdoblja studija» uglavnom, iako ne uvijek, osoba provodi u kontekstu organiziranih programa mobilnosti. Uspješno završen kolegij može se izraziti u bodovima. Stečeni bodovi mogu se prenositi i na druge visokoškolske ustanove.

Kvalifikacije

A. Visokoškolska kvalifikacija

B. Kvalifikacija koja omogućava pristup visokom obrazovanju

Dvije vrste kvalifikacija su bitne za ovu Konvenciju:

- a) visokoškolska kvalifikacija
- b) kvalifikacija koja omogućava pristup visokom obrazovanju

Obje vrste kvalifikacije su uključene u terminu visokoškolske kvalifikacije, (vidi naziv Konvencije).

Prema Konvenciji, visokoškolska kvalifikacija je svaki dokument koji potvrđuje uspješan završetak visokoškolskog programa. «Kvalifikacija koja omogućava pristup visokom obrazovanju» je svaki dokument koji potvrđuje uspješno završeni obrazovni program koji zemlja potpisnica smatra da u načelu, kvalificira osobu koja je stekla kvalifikaciju radi učestvovanja u visokom obrazovanju. Treba primijetiti da neke ne-obrazovne kvalifikacije mogu omogućiti pristup visokom obrazovanju u nekim zemljama, vidi Članak IV. 8 o netradicionalnim kvalifikacijama. Netradicionalne kvalifikacije nisu uključene u ovu definiciju termina kvalifikacija.

Treba uzeti u obzir da se «kvalifikacija» također može razumjeti kao kompetencije, znanje i vještine usvojene kroz program, i da je njihovo usvajanje to koje čini izdavanje dokumenta mogućim. Usprkos tome, Konvencija se bavi priznavanjem dokumenta o kompetenciji, znanju i vještinama bez mogućnosti da ponovo vrednuje, ispituje ili testira tu kompetentnost, znanje ili vještinu. Prema tome, definicija «kvalifikacije» u svrhu ove konvencije je ograničena na dokumentiranu stručnost, znanja i vještine. Posebni slučajevi u kojima takva dokumentiranost nije moguća su obrađeni u odjeljku VII ove Konvencije.

U kvalifikacije se također ubraja svaki dokument koji potvrđuje uspješni završetak potpunog programa, a ne jednog njegovog dijela. Dužina i sadržaj završenog programa se mogu značajno razlikovati u različitim zemljama, različitim ustanovama i na različitim razinama studiranja. Razdoblje studija i bodovi nisu uključeni u definiciji kvalifikacije, s obzirom da oba termina podrazumijevaju manje ili veće dijelove studijskog programa, ali ne program u cijelosti. Treba napomenuti da dio koji se ocijeni u jednoj zemlji potpisnici kao dio određene kvalifikacije ne mora biti tako ocijenjen kod svih zemalja potpisnica, jer se sadržaj određenog programa studija može razlikovati u različitim zemljama, odnosno u različitim visokoškolskim ustanovama.

Visokoškolske kvalifikacije mogu imati različite nazive, za razne razine i u raznim zemljama, kao što su «diploma», «titula», «svjedodžba», ili njihovi sinonimi u drugim jezicima. Treba naglasiti da ovi primjeri nisu potpuni popis svih visokoškolskih kvalifikacija i da je njihov poredak proizvoljan. Broj stupnjeva visokoškolskih kvalifikacija razlikuje se u raznim zemljama ili između različitih vrsta visokog školstva. Visokoškolska kvalifikacija može omogućiti pristup raznolikim aktivnostima, u ili izvan visokoškolskog sustava, kao što su daljnje školovanje ili zapošljavanje. Zemlje potpisnice trebaju dati informacije o svojim visokoškolskim kvalifikacijama, uključujući naziv kvalifikacija na jeziku diplome i zahtjeve za stjecanje te kvalifikacije.

Priznavanje

Priznavanje je vrsta vrednovanja pojedinačne kvalifikacije. Dok je vrednovanje svaka izjava o vrijednosti inozemne kvalifikacije, «priznavanje» se odnosi na službenu potvrdu nadležnog tijela za priznavanje, koje priznaje vrijednost određene kvalifikacije i ukazuje na posljedice priznavanja za nositelja kvalifikacije za koju se to priznavanje traži. Na primjer, kvalifikacija se može priznati u svrhu nastavka školovanja (kao što je doktorski studij), u svrhu korištenja akademskog naslova ili u svrhu mogućnosti zapošljavanja, vidi odjeljak VI.

Prema Konvenciji, «priznavanje» se odnosi na transnacionalno priznavanje, a ne na priznavanje u bilo kojoj zemlji. Definicija priznavanja radi zapošljavanja cilja na priznavanje radi zapošljavanja općenito i nije posebno namijenjena za priznavanje za prijem u profesije regulirane posebnim pravilima.

Zahtjevi

A. Opći zahtjevi

Termini «opći zahtjevi» i «posebni zahtjevi» su međusobno povezani i treba ih razumjeti u kontekstu.

Opći zahtjevi određuju uvjete koji moraju biti zadovoljeni od strane svih kandidata iste kategorije npr., svih kandidata za prijem na visokoškolsku ustanovu, ili svih kandidata za doktorski studij. U prvom slučaju, opći zahtjev bi bio završeno sekundarno obrazovanje. U nekim državama, iznimke ovom općem pravilu mogu postojati, kao što je prijem na osnovi životnog iskustva, radnog iskustva ili netradicionalne kvalifikacije (vidi Članaka IV 8). U drugom slučaju opći zahtjevi mogu biti završetak studija na doktorskoj razini, ali i pisanje doktorata na osnovi samostalnog istraživanja.

Posebni zahtjevi određuju uvjete koje kandidati moraju zadovoljiti za prijem na posebne vrste visokoškolskih programa. U većini slučajeva, posebni zahtjevi su dodani na opće zahtjeve. Posebni zahtjevi mogu biti raznoliki. Primjer takvog posebnog zahtjeva može biti kompetentnost u posebnim predmetima (kao što su matematika, prirodne znanosti ili strani jezik), koja se dokazuje u srednjoškolskoj kvalifikaciji ili na posebnim prijemnim ispitima. Drugi primjer može biti uvjet određenog prosjeka ocjena u srednjoškolskoj kvalifikaciji, višeg od prolaznog minimuma. Opći i posebni zahtjevi su određeni odjeljkom IV i VI. Treba primijetiti da se načelo pravičnog priznavanja odnosi i na opće i na posebne zahtjeve.

B. Posebni zahtjevi

Vidi pod « opći zahtjevi».

ODJELJAK II. – NADLEŽNOST TIJELA

Članak II. 1

Ovaj Članak pojašnjava različitu nadležnosti središnjeg tijela zemlje potpisnice odnosno visokoškolske ustanove u stvarima obuhvaćenim ovom Konvencijom, i obvezuje zemlje potpisnice prema različitim stupnjevima nadležnosti. Ovaj članak je ključan za odlučivanje o obavezama zemalja potpisnica prema ovoj Konvenciji. Odjeljak 3 sasvim jasno specificira da su obaveze zemalja potpisnica prema narednim člancima ove konvencije određeni odjeljkom I i II ovog Članka.

Članak pokušava uravnotežiti obaveze zemalja potpisnica u kojima središnja tijela imaju nadležnosti priznavanja s onima u kojima nadležnost pripada visokoškolskim ustanovama. Iako se podrazumijeva ograničena jurisdikcija državnih tijela u državama gdje priznavanje nije državna stvar, ovaj članak nalaže zemljama potpisnicama da informacije o uredbama ove konvencije diseminiraju svim visokoškolskim ustanovama na svom državnom području i da ih potaknu da poštuju Konvenciju. Treba primijetiti da ENIC ima vrlo važnu ulogu u diseminiranju takvih informacija.

Članak II. 3

Prema ETS br. 32 Europskoj Konvenciji, Članak 9 a, ovaj članak određuje načelo da ova Konvencija ne smije staviti izvan snage ili na bilo koji način utjecati na bilateralne ili multilateralne konvencije ili ugovore koji bi bili povoljniji za podnositelja zahtjeva, ni poništiti buduće zaključke tih konvencija ili ugovora. Takvih konvencija i ugovora ima u okviru Europske unije, Savjeta nordijskih ministara i Commonwealth-a.

ODJELJAK III – OSNOVNA NAČELA VREDNOVANJA KVALIFIKACIJA

Članak III. 1

Ovaj članak određuje obaveze svih zemalja potpisnica da osiguraju pravično vrednovanje svih prijava za priznavanja studija, kvalifikacija, svjedodžbi, diploma ili akademskih stupnjeva stečenih u drugoj zemlji potpisnici. Vrednovanje treba provesti na zahtjev nositelja kvalifikacije. Od podnositelja se može tražiti da dostavi dokumentirani dokaz kvalifikacije. Vrednovanje može biti u formi preporuke ili formalne odluke o priznavanju od strane nadležnog tijela. Vrednovanje mora biti zasnovano na dovoljnoj stručnosti i transparentnim procedurama i kriterijima, treba biti dostupno po razumnoj cijeni i odluka treba biti donesena u razumnom roku. Nacionalni centri informiranja (vidi Odjeljak IX) bi trebali imati ključnu ulogu u pružanju takve pomoći.

Termin «odgovarajući pristup» podrazumijeva da bi sve zemlje potpisnice trebale osigurati uvjete za vrednovanje kvalifikacija za razne potrebe koje Konvencija uključuje. Iako bi svaka zemlja potpisnica trebala odrediti prirodu i organizaciju provedbe odredbi Konvencije, ovaj članak određuje da nijedna zemlja potpisnica ne može uskratiti određenu vrstu vrednovanja (npr. vrednovanje u svrhu daljnjeg

školovanja ili vrednovanje u svrhu zapošljavanja; treba isto tako primijetiti da prijem u profesije regulirane posebnim pravilima nije uključen u ovu Konvenciju). Raspon ovih odredbi definirat će svaka zemlja potpisnica, a one trebaju biti razumne s obzirom na zahtjeve za vrednovanjem. U tom kontekstu, treba naglasiti da odgovarajući pristup ne treba razumjeti kao otvoreni pristup. Zemlja potpisnica može, na primjer, odbiti daljnje vrednovanje kvalifikacije koja je već bila vrednovana u istu svrhu u istoj zemlji potpisnici, osim ako podnositelj zahtjeva može potkrijepiti prijavu značajnim novim podacima. Dakle, visokoškolska ustanova može odbiti vrednovanje inozemne kvalifikacije radi prijema u viši stupanj obrazovanja ako je ista kvalifikacija već prije vrednovana u istu svrhu.

Članak nadalje određuje obaveze zemlje potpisnice da osigura vrednovanje koje neće biti diskriminirajuće. Priznavanje ne može biti odbijeno samo zato što je kvalifikacija inozemna a ne nacionalna, a okolnosti nevezane uz akademske aspekte kvalifikacija se ne smiju uzimati u obzir. Na primjer, priznavanje kvalifikacije iz povijesti ili stranog jezika ne smije biti odbijeno samo zato što je kvalifikacija dobivena u određenoj zemlji, a ni zbog porijekla ili vjerovanja podnositelja zahtjeva. U tom kontekstu, treba naglasiti da se Konvencija odnosi na sve osobe koje su stekle kvalifikaciju u jednoj ili više zemalja potpisnica; ona nije ograničena na državljane ili stanovnike tih zemalja potpisnica.

Treba primijetiti da pravo na pravično priznavanje nije pravo na priznavanje pod bilo koju cijenu ili pod bilo kojim okolnostima. Odluka o nepriznavanju određene kvalifikacije poštuje pravo podnositelja na pravično priznavanje ako su procedure i kriteriji koji su se koristili pri vrednovanju bili pravični.

Članak III. 2

Ovaj članak naglašava važnost uvođenja pravilnih procedura za obradu prijave za priznavanje kvalifikacija. Ove procedure se odnose na vrednovanje kvalifikacija, bez obzira na to da li je krajnji rezultat priznavanje kvalifikacije ili ne. Članak je zasnovan na načelu da je na nadležnom tijelu koje procjenjuje prijavu da dokaže da podnositelj ne zadovoljava zahtjeve za priznavanje: nije na podnositelju zahtjeva da dokaže da njegova/njezina kvalifikacija zadovoljava standarde zemlje u kojoj se traži priznanje.

Podnositelj zahtjeva mora biti informiran o proceduri za svoju prijavu. Procedure trebaju biti usklađene, tako da se procedure prijave ne razlikuju drastično na raznim visokoškolskim ustanovama u istoj zemlji. Može se zatražiti od ENIC mreže da obrazloži kodeks dobre prakse za vrednovanje inozemnih kvalifikacija, a samostalni nacionalni centri bi mogli imati važnu ulogu u diseminiranju informacija o uspješnim primjerima dobre prakse za visokoškolske ustanove i druga tijela koja vrednuju inozemne kvalifikacije u njihovim zemljama.

Članak III. 3

Ovaj članak naglašava prvenstvenu odgovornosti podnositelja zahtjeva da dostavi neophodne podatke za vrednovanje svoje prijave. Integralni dio te dužnosti je obaveza da osigura te podatke «u dobroj vjeri», odnosno da osigura točne podatke, a ne da namjerno ne da informacije ili da dostavi netočne ili obmanjujuće podatke.

Ovaj članak također naglašava odgovornost obrazovne ustanove da dostavi sve relevantne podatke za vrednovanje prijave za priznavanje kvalifikacije stečene na njihovoj ustanovi svojim bivšim studentima, ili visokoškolskoj ustanovi kod koje su se prijavili za priznavanje svoje kvalifikacije ili tijelima zemlje u kojoj su prijavili

priznavanje kvalifikacije. Termin «obrazovna ustanova» podrazumijeva visokoškolske ustanove, ali i ustanove koje izdaju kvalifikacije koje daju pristup visokom obrazovanju. Treba napomenuti da se u nekim zemlja potpisnicama podaci mogu poslati drugoj ustanovi samo na zahtjev podnositelja zahtjeva.

Takvi podaci trebaju se dostaviti u «razumnom roku». S jedne strane taj termin sugerira da su obrazovne ustanove dužne u što kraćem roku dostaviti zatražene podatke da bi zahtjev podnositelja mogao obraditi u razumnom roku (vidi Članak III. 5). Dok s druge strane, također sugerira da ima određenih ograničenja pri tome koliko je visokoškolska ustanova dužna uložiti truda da bi zadovoljila taj zahtjev. Iako bi se definicija «razumnog roka» trebala jasno odrediti nadležnom tijelu, treba ustvrditi da se ta obaveza davanja podataka smanjuje ili i ne postoji ako se zahtjev odnosi na kvalifikaciju koja se stekla pri toj ustanovi jako davno, ako su ti podaci javno dostupni, ili ako ti podaci nisu dostupni bez temeljnog pretraživanja arhiva.

Ti podaci mogu biti prijepisi dokumentacije ustanove, podaci o odslušanim kolegijima i dobivenim ocjenama. Ovaj članak, ako se uspoređi s člankom III. 1, također naglašava dužnost zemalja potpisnica da obveže svoje obrazovne ustanove da dostave podatke tražene u takvim slučajevima. Na primjer, nijedna zemlja potpisnica ili obrazovna ustanova zemlje potpisnice, ne smije odbiti dostaviti takve podatke zbog političkih, vjerskih ili drugih razloga.

Članak III. 4

Ovaj članak naglašava važnost pružanja jasnih podataka o visokoškolskom sustavu kao i o obrazovanju koje omogućava pristup visokom obrazovanju akademskoj zajednici, a naročito stručnjacima za akademsko priznavanje i vrednovanje iz drugih zemalja potpisnica. Ovaj članak također naglašava odgovornost zemalja potpisnica za davanje odgovarajućih podataka o svom obrazovnom sustavu. Nacionalni informativni centri za priznavanje i mobilnost (vidi Odjeljak IX i X) bi trebali imati aktivnu ulogu u davanju takvih podataka.

Članak III. 5

Pojam prava podnositelja zahtjeva na dobivanje rješenja u razumnom roku je ključan za dobru praksu i od osobite je važnosti za podnositelje koji traže priznavanje u svrhu nastavka studija ili u svrhu zapošljavanja. Ako se zahtjev za priznavanje odbije, ti će podnositelji možda morati proći dodatno obrazovanje da bi kasnije dobili priznavanje. Ako se odlučivanje o njihovom zahtjevu značajno odulji, podnositelji će biti prisiljeni započeti dodatno obrazovanje da bi izbjegli daljnje odgađanje, iako bi se njihov zahtjev na kraju pozitivno riješio. Potiče se zemlje potpisnice da objave i obavijeste podnositelje zahtjeva o onome što oni smatraju «razumnim rokom», poštujući članak III. 4 i III. 5 ove Konvencije. U tom kontekstu, treba podsjetiti da EUGD o profesionalnom priznavanju određuje rok od četiri mjeseca za odluku o profesionalnom priznavanju.

Izričito je određeno da «razumni rok» treba započeti od trenutka kad je podnositelj zahtjeva dostavio sve potrebne podatke da bi se slučaj mogao riješiti. Također se podrazumijeva da ustanova koja vrednuje zahtjev mora izdati zahtjev za dodatnim podacima u razumnom roku od dana kada je ustanova zaprimila zahtjev i da ti dodatni zahtjevi trebaju biti razumni, a ne služiti samo za izbjegavanje ili odugovlačenje odluke.

Nije nužno dati razloge za pozitivno rješavanje zakona, ali razlozi za negativno rješavanje moraju se iznijeti. Odredba da je na nadležnom tijelu koje vrednuje zahtjev da dokaže da zahtjev ne ispunjava uvjete za priznavanje (vidi Članak III. 2) je usko vezana za pravo podnositelja na žalbu. Uvjeti i procedure za takve žalbe podliježu zakonima koji su na snazi u toj zemlji iako zahtjevi za jasnoćom, usklađenošću i pouzdanošću, koji vrijede za vrednovanje kvalifikacije vrijede i za žalbe. Moraju se dati informacije o načinu podnošenja žalbe i rokovima za žalbu. Sve informacije o mogućnosti polaganja dodatnih ispita ili poduzimanju drugih mjera kako bi se kvalifikacija naknadno priznala moraju biti dostupne kandidatu.

ODJELJAK IV. – PRIZNAVANJE KVALIFIKACIJA KOJE OMOGUĆUJU PRISTUP VISOKOM ŠKOLSTVU

Članak IV. 1

Ovaj članak se odnosi na *opće* zahtjeve za pristup visokom obrazovanju, za razliku od zahtjeva za pristup samo određenim programima visokog obrazovanja (vidi Članak IV. 2). Osnovni princip Konvencije je da kvalifikacija koja daje pristup visokom obrazovanju u jednoj zemlji potpisnici daje isto to pravo kandidatu u drugoj zemlji potpisnici. Treba podsjetiti da pristup sugerira vrednovanje kandidatove kvalifikacije da bi se odredilo zadovoljavaju li one opće kriterije za pristup visokom obrazovanju, ali da njegov upis na visokoškolsku ustanovu može ovisiti o broju mjesta. Pristup je dakle prvi korak prema upisu. U nekim slučajevima pristup automatski znači i upis, ali u većini slučajeva je upis drugi korak prema studiranju, pa svi kandidati kojima je odobren pristup neće biti upisani. Vidi definiciju *pristup* odnosno *upis* u odjeljku I.

Zemlja potpisnica može odbiti priznavanje ako može pokazati da postoje značajne razlike između općih zahtjeva za pristup i zahtjeva zemlje pristupnice u kojoj je kvalifikacija stečena. Te razlike mogu biti vezane za sadržaj osnovnog i srednjeg obrazovanja. Primjeri bi bili:

- *značajne razlike između općeg obrazovanja i specijaliziranog tehničkog obrazovanja;
- *razlika u dužini školovanja koja značajno utiče na sadržaj kurikuluma;
- *postojanje, nepostojanje ili opseg određenih predmeta, kao što su uvjetni kolegiji ili neakademski predmeti;
- *značajna razlika u fokusu, kao što bi bila razlika u programu koji je dizajniran za pristup visokom obrazovanju ili programa koji je dizajniran da bi pripremio za posao.

Navedeni primjeri prikazuju područja u kojima može doći do značajne razlike. Treba naglasiti da ne treba smatrati značajnom svaku razliku u tim područjima.

Kao opće pravilo u vrednovanju postoje li značajne razlike između dvije kvalifikacije, zemlje potpisnice se potiču da vrednuju vrijednosti kvalifikacije bez toga da automatski uspoređuju dužinu školovanja koje prethodi kvalifikaciji. Dužnost je strana potpisnica ili ustanove koja želi odbiti priznavanje da dokažu da su razlike značajne.

Termin «kvalifikacije izdane od drugih zemalja potpisnica» tako da obuhvaćaju kvalifikacije koje pripadaju obrazovnom sustavu te zemlje potpisnice, iako ustanova može biti locirana izvan teritorija te zemlje.

Članak IV. 2

Svrha Članka IV. 2 je da pojasni da zemlje potpisnice koje nemaju sustav za priznavanje trebaju ponuditi alternativni sustav vrednovanja. Nije predviđeno da zemlje koje imaju ustanovljeni sustav priznavanja mogu odlučiti za određeni slučaj primijeniti samo vrednovanje.

Članak IV. 3

Ovaj Članak se odnosi na kvalifikacije koje daju pristup samo nekim vrstama programa u visokom školstvu, kao što je tehničko obrazovanje ili obrazovanje za medicinske sestre, ili samo na određenu vrstu ustanova, ili na nesveučilišno visoko obrazovanje. Jedan primjer bio bi nizozemska HAVO Diploma koja daje pristup samo na nizozemski hogeschole.

Članak IV. 4

Ovaj Članak se odnosi na slučajeve u kojima se dodatno uz opće zahtjeve za pristup iz Članka IV.1 i IV.2 traži i ispunjenje posebnih zahtjeva za određeni studij. Primjeri takvih posebnih zahtjeva su:

- a) taj studij je otvoren samo za nositelje diplome iz prirodnih znanosti ili u drugom slučaju – klasičare iz višeg srednjeg obrazovanja;
- b) znanje iz određenog predmeta kao što su klasični ili moderni jezici, fizika, kemija, matematika, filozofija;
- c) razdoblje prakse,
- d) svaka dodatna svjedodžba koja se traži uz školsku diplomu.

Posebne zahtjeve treba tražiti samo ako su apsolutno neophodni s obrazovnog stajališta. Ni u kojem slučaju ne mogu biti izgovor za nepropuštanje studenata s kvalifikacijama iz druge zemlje potpisnice. Kao opće pravilo, od kandidata s kvalifikacijama stečenim u drugim zemljama potpisnicama može se tražiti da ispune iste dodatne uvjete kao i kandidati iz te zemlje potpisnice. Zemlje potpisnice i njihove visokoškolske ustanove bi trebale biti široke ruke pri odlučivanju zadovoljavaju li studenti s kvalifikacijama izdanim u drugoj zemlji potpisnici takve uvjete.

Članak IV. 5

Ovaj članak se odnosi na slučajeve u kojima, osim općih zahtjeva za pristup visokom obrazovanju kao što je srednjoškolska diploma, postoje i dodatni zahtjevi kao što su prijemni ispiti, organizirani i standardizirani na nacionalnoj razini. Posebni testovi koji provjeravaju da li kandidat zadovoljava posebne zahtjeve za pristup specifičnom kolegiju obuhvaćeni su člankom IV. 7.

Kad se razmišlja da li treba primijeniti članak, strane trebaju razdvojiti između sustava u kojima je cilj dodatnih ispita uvesti dodatni mehanizam koji odabire između

visoko kvalificiranih kandidata i sustava čiji je cilj da uvede dodatni mehanizam koji će ustanoviti zadovoljavaju li kandidati zahtjeve za pristup visokom obrazovanju. U primjeni ovog članka, zemlje potpisnice moraju imati odgovarajući razlog da bi zaključile da ispit zadovoljava drugu spomenuti funkciju.

Ako je dodatni prijemni ispit zahtjev za općeniti pristup u visokom obrazovanju kao što je gore objašnjeno, u samoj zemlji potpisnici, druge zemlje potpisnice mogu tražiti da kandidati iz tih zemalja ispune taj uvjet prije nego im odobre pristup. Ili strane mogu kandidatima ponuditi opciju da te dodatne zahtjeve ispune u zemlji u kojoj su podnijeli zahtjev za pristup, tako da ponude posebni ispit sličan onome u zemlji u kojoj su stekli kvalifikaciju ili nuđenjem dodatnih pripremnih kolegija. Članak se može primijeniti samo na kandidate koji stekli kvalifikaciju u zemljama u kojima je to osnovni dio cjelokupnog zahtjeva za pristup visokom obrazovanju. Treba ga primjenjivati pažljivo i u dobroj vjeri, i ni u kojem slučaju ga ne treba primjenjivati da bi se ograničio broj kandidata iz određene zemlje.

Članak IV. 6

Ovaj članak potvrđuje činjenicu da je selektivni prijem postaje sve više pravila u velikom dijelu Europske regije. Prijem na visokoškolske ustanove ili na određene programe na visokoškolskim ustanovama, može biti ograničen zbog financija, zbog kapaciteta, da bi se ograničio broj ljudi koji se bavi određenom profesijom ili zbog drugih razloga koji ne ugrožavaju osobna prava na priznavanje pristupa visokoškolskim ustanovama općenito, ili za nekom određenom visokoškolskom programu. Sustav koji provodi selektivno primanje na visokoškolske ustanove je različit u raznim zemljama. Sustav prijema može biti na nacionalnoj razini, pod nacionalni ili na razini ustanove. Različiti sustavi, selektivnog prijema se često koriste npr. numerus clausus.

Provođenje selektivnog prijema bi ipak trebalo biti ne-diskriminirajuće. Naročito ne smije isključivati nositelje kvalifikacija iz drugih zemalja potpisnica samo na osnovi porijekla njihove kvalifikacije. Vrednovanje kvalifikacije izdane od druge strane treba provoditi na principima pravičnosti i nediskriminacije opisanima u Odjeljku III.:

Treba ipak naznačiti da, u nekim ograničenim slučajevima, državljanstvo i prebivalište mogu biti odlučujući kriterij za prijem u određene vrste visokog obrazovanja, kao što su vojne akademije ili na visokoškolske ustanove čija je isključiva svrha pripremanje studenata za funkcije koje su ograničene na državljane te zemlje. U nekim zemljama to mogu biti studiji koje pripremaju studente za posao u državnim službama, ili određenim granama državnih službi, ako je državljanstvo uvjet za dobivanje posla u državnoj službi, ili u granama državne službe za koji studij priprema. U nekim zemljama, pristup nekim vrlo skupim studijima, kao što je medicina, može također biti ograničen na državljane i/ili osobe koje imaju prebivalište u toj zemlji.

Članak IV. 7

Ovaj članak odobrava pravo ustanovi da odbije prijem inače kvalificiranom kandidatu koji ne može pokazati da u dovoljnoj mjeri vlada nastavnim jezikom ili jezicima u toj ustanovi. To ne mora nužno biti službeni jezik države u kojoj se ustanova nalazi. Na primjer, ako podnositelj zahtjeva kandidira na prijem na studij koji je isključivo na engleskom u ustanovi koja je u državi gdje je službeni jezik neki drugi, uvjet može biti znanje engleskog a ne lokalnog jezika. Drugi primjer može biti kandidat na

Katalonskom sveučilištu, za koji, ovisno o studiju, uvjet može biti znanje katalonskog a ne španjolskog. Ovaj članak također daje pravo ustanovi da traži znanje bilo kojeg drugog jezika, čak ako nije nastavni jezik, ako je taj jezik potreban za određeni studij. Ovaj članak ne ugrožava pravo ustanove da zahtjeva određeno početno znanje stranog jezika.

Članak IV. 8

Ovaj članak izriče načelo da kad, jedna zemlja potpisnica prihvaća netradicionalne kvalifikacije kao osnovu za pristup visokoškolskim ustanovama, ona treba uzeti u obzir i kandidate koje su stekli netradicionalne kvalifikacije u drugim zemljama potpisnicama na sličan način kao i kandidati koji su stekli netradicionalne kvalifikacije u zemlji potpisnici u kojoj se traži priznavanje.

Ovaj članak ni na koji način ne obvezuje strane u kojima nema odredbi koje daju pristup visokom obrazovanju na osnovi netradicionalnih kvalifikacija.

Termin «netradicionalne kvalifikacije» se ovdje razumije kao kvalifikacije različite od srednjoškolskih kvalifikacija koje se tradicionalno prihvaćaju kao osnova za pristup visokom obrazovanju (uz dodatne opće ili specifične prijemne ispite ili zahtjeve), kao što su određena radna ili životna iskustva. Netradicionalne kvalifikacije mogu omogućiti opći pristup visokom obrazovanju ili pristup samo određenim vrstama visokog obrazovanja.

Članak IV.9.

Ovaj članak odražava porast broja obrazovnih ustanova koje djeluju izvan obrazovnog sustava zemlje u kojoj se nalaze.

Poradi velike raznolikosti u:

- a) statusu i kakvoći ovih ustanova i
- b) opsegu u kojem njihovi programi podliježu vrednovanju od strane nadležne ustanove,

zemlje potpisnice mogu osjetiti potrebu da isključe neke od ustanova iz djelokruga ove Konvencije. Iako je ovo valjana mogućnost, zemlje potpisnice se pozivaju na umjerenost i djelovanje sukladno osnovnim načelima ove Konvencije pri pozivanju na Članak IV.9.

ODJELJAK V. – PRIZNAVANJE RAZDOBLJA STUDIJA

Članak V.1.

Ovaj članak iznosi osnovno načelo da će razdoblja studija provedena u inozemstvu biti priznata ukoliko nije moguće pokazati znatnu razliku između razdoblja studija provedena u inozemstvu i dijela visokoškolskog programa koji ta razdoblja trebaju zamijeniti. Dužnost je zemlje potpisnice ili ustanove koja želi odbiti priznanje da pokaže da su dotične razlike znatne. Ovaj članak ne pravi razliku između učesnika organiziranih programa mobilnosti i onih koji se «slobodno kreću».

Uvažava se mogućnost da je tijelu nadležnom za priznavanje teže pokazati postojanje znatnih razlika u slučaju priznavanja razdoblja studija, nego što je to slučaj sa priznavanjem pristupnih kvalifikacija (Odjeljak IV.) ili visokoškolskih kvalifikacija

(Odjeljak VI.). U ovome slučaju postoji, stoga, potreba za naputcima, koje bi mogla predložiti mreža ENIC, uzimajući u obzir dosadašnja iskustva visokoškolskih ustanova. Na primjer, iako bi pri definiranju «znatnih razlika» trebalo uzeti u obzir kakvoću i glavne razlike u sadržaju programa, zemlje potpisnice trebaju pokazati zadovoljavajuću fleksibilnost u svojim definicijama. Posebno se upozorava na činjenicu da kruta definicija pojma «znatne razlike» u odnosu na sadržaj studija može lako osujetiti akademsku mobilnost.

Članak V.2.

Svrha Članka V.2. je pojasniti da one zemlje potpisnice koje nemaju sustav za priznavanje trebaju kao zamjenu pružiti sustav vrednovanja. Nije mu svrha omogućiti zemljama potpisnicama u kojima je uspostavljen sustav za priznavanje da u pojedinim slučajevima odluče primijeniti samo vrednovanje.

Članak V. 3.

Ovaj članak naznačuje neke uvjete koji mogu olakšati priznavanja razdoblja studija u inozemstvu, poglavito u okviru organiziranih programa mobilnosti. Potrebno je naglasiti da, iako zemlje potpisnice *moгу* uvjetovati priznavanje razdoblja studija ispunjenjem ovih uvjeta, zemlje potpisnice isto tako mogu odlučiti da ne zahtijevaju te uvjete kao *neophodne* za priznavanje razdoblja studija.

Ovaj članak naglašava da prethodni sporazumi između ustanove koja je izdala kvalifikaciju i one pri kojoj se traži priznavanje mogu uvelike olakšati priznavanje. Takvi prethodni sporazumi će često biti sporazumi između dvije ili više ustanova, sklopljeni ne samo zbog pojedinih studenata, već i u okviru zajedničkog programa koji se odnosi na više studenata i pokriva razdoblja od nekoliko godina. Takvi sporazumi mogu biti bilateralni sporazumi, sporazumi između većeg broja visokoškolskih ustanova ili sporazumi unutar organiziranih programa razmjene kao što su SOCRATES (ERASMUS), TEMPUS, NORDPLUS ili CEEPUS, ili unutar okvira općeg sporazuma o priznavanju 'parcijalnih' ispita, kao što su «Pravila o vrijednosti Nordijskih ispita srednjeg nivoa» koja je usvojilo Nordijsko vijeće ministara (*Nordiska ministerrådets beslut om nordisk tentamensgiltighet*). Oni također mogu uključivati uporabu sustava prijenosa bodova, kao što je ECTS (European Credit Transfer System- Europski sustav prijenosa bodova) program Europske unije.

Članak također naglašava da je važno da pristupnik priloži dokumentirani dokaz uspješnog svršetka razdoblja studija za koje se traži priznavanje, i da je važno da visokoškolska ustanova izda prikladnu dokumentaciju svojim inozemnim studentima koji provode razdoblje studija pri toj ustanovi.

ODJELJAK VI. – PRIZNAVANJE VISOKOŠKOLSKIH KVALIFIKACIJA

Članak VI.1.

Uvažavajući da odluke o priznavanju mogu imati za posljedicu i druge čimbenike uz samo znanje i vještine potvrđene visokoškolskom kvalifikacijom, ovaj članak izriče osnovno načelo da zemlje potpisnice trebaju priznati visokoškolske kvalifikacije postignute u visokoškolskom sustavu bilo koje druge zemlje potpisnice osim ako je moguće pokazati znatnu razliku između kvalifikacija čije se priznavanje traži i podudarnih kvalifikacija u zemlji u kojoj se traži priznavanje. Naglašava se da razlika

mora biti i znatna i relevantna kako je to definiralo tijelo nadležno za priznavanje. Priznavanje ne može biti odbijeno iz razloga koji su nebitni za kvalifikaciju ili svrhu zbog koje se priznavanje traži. Odgovornost je zemlje potpisnice ili visokoškolske ustanove koja želi odbiti priznavanje da pokaže da je spomenuta razlika znatna.

Potrebno je učiniti razliku između znanja i vještina potvrđenih visokoškolskom kvalifikacijom i ostalih zahtjeva za priznanje u svrhu zaposlenja na osnovu dane kvalifikacije. U skladu sa ovim člankom, kvalifikacije izdane u drugim zemljama potpisnicama trebaju biti priznate ukoliko ispunjavaju zahtjeve iznesene u ovome članku, kao preduvjet za priznavanje u svrhu zapošljavanja u onoj mjeri u kojoj se to tiče znanja i vještina potvrđenih visokoškolskom kvalifikacijom (usp. također Članak VI.2.). Nadalje, i osobito u slučaju profesija propisanih posebnim pravilima, nadležna tijela stranaka mogu odrediti dodatne uvjete za priznavanje završnih visokoškolskih kvalifikacija u svrhu zapošljavanja, kao što su zahtjevi u pogledu razdoblja prakse kao dodatnih ili naknadnih elemenata visokoškolskih programa, ili zadovoljavajuća jezična kompetencija u službenom ili regionalnom jeziku (jezicima) zemlje u kojoj se traži priznavanje. Takvi dodatni uvjeti za priznavanje završnih visokoškolskih kvalifikacija u svrhu zapošljavanja nisu pokriveni ovom Konvencijom, niti ovaj članak utječe na bilo koji način na nacionalni zakon i propise provođenja zapošljavanja. Ako je osjetan dio pristupnikova studija za spornu kvalifikaciju proveden u ustanovi kojoj se ne priznaje pripadnost visokoškolskom sustavu jedne od zemalja potpisnica, zemlje potpisnice to mogu smatrati znatnom razlikom po zahtjevima ovoga članka.

Tijela nadležna za priznavanje završnih visokoškolskih kvalifikacija će većinom biti visokoškolske ustanove, ali mogu biti i ostala tijela, najčešće osnovana posebno u ovu svrhu. Ovo je, primjerice, slučaj sa njemačkim *Staatsprüfung* za medicinu, stomatologiju, farmaciju, pravo i obrazovanje učitelja. Da bi se zaštitio posebni javni interes u ovim profesijama, njemačka ministarstva su propisala glavna ispitna područja za ove visokoškolske programe u Njemačkoj. Ipak, odgovornost za kakvoću poučavanja i istraživačkog rada ostaje u potpunosti na sveučilištu, i Državni ispitni centri sastavljeni su uglavnom od nastavnog osoblja visokoškolske ustanove koja pruža pojedini studij, tako da sveučilišta smatraju da su *Staatsprüfungen* na istom akademskom stupnju kao i sveučilišne diplome i jednako su prihvaćene u svrhu prijema na doktorske studije. U mnogim srednjoeuropskim i istočnoeuropskim zemljama, dodiplomski studiji¹ također imaju dvostruku ulogu. Oni omogućuju zapošljavanje, i služe kao prijamne kvalifikacije za doktorske studije.

Članak VI.2.

Svrha je članka VI.2. pojašnjenje da one zemlje potpisnice koje nemaju sustav za priznavanje trebaju kao zamjenu ponuditi sustav vrednovanja. Nije mu svrha omogućiti zemljama potpisnicama u kojima je uspostavljen sustav za priznavanje da u pojedinim slučajevima odluče ponuditi samo vrednovanje.

Članak VI.3.

Ovaj članak naznačuje moguće posljedice priznavanja visokoškolskih kvalifikacija izdanih u drugim zemljama potpisnicama. Priznavanje se može uzeti u obzir u svrhu jednog ili oboje od:

¹ Eng.: first examinations

- a) prava traženja pristupa bilo kojem daljnjem visokoškolskom studiju i/ili specifičnim studijima ili ispitima u bilo kojoj stranci. Dozvola posebno uključuje pravo kvalificiranog pristupnika sa kvalifikacijama izdanim u drugoj zemlji potpisnici da traži pristup obrazovanju za stjecanje doktorata znanosti;
- b) prava nositelja kvalifikacija izdanih u drugoj zemlji potpisnici da koriste svoje strane akademske naslove. Nadležna tijela stranaka mogu odobriti pravo na uporabu akademskog naslova u točno onakvom obliku kako je on originalno izdan u stranci, ili u nekom drugom obliku. Umjesto toga ona mogu odobriti pravo na uporabu podudarnog naslova zemlje u kojoj se traži priznavanje. Konvencija ne ograničava nadležna tijela zemalja potpisnica u ovome području. Ipak, nadležna tijela mnogih zemalja potpisnica možda žele isključiti neopravdanu uporabu prijevoda naslova i akademskih stupnjeva.

Nadalje, ovaj se članak odnosi na priznavanje, u svrhu zapošljavanja, znanja i vještina potvrđenih visokoškolskom kvalifikacijom izdanom u drugoj stranci. Priznavanje ostalih dijelova kvalifikacije, kao što su razdoblja prakse kao dodatni ili naknadni elementi visokoškolskih programa, nije pokriveno ovim člankom, niti ovaj članak na bilo koji način utječe na nacionalne zakone i propise koji reguliraju profesionalne aktivnosti i zapošljavanje.

Članak VI.4.

Ovaj članak pokriva iste predmete kao i Članak VI.3., ali u slučajevima gdje se primjenjuje vrednovanje, prije nego odluka o priznavanju. Kao posljedica toga, izričaj ovoga članka je u obliku savjeta, a ne u obliku posljedica spomenute odluke.

Članak VI.5.

Ovaj članak pokriva iste predmete kao i Članak IV.9., ali u odnosu na visoko obrazovanje.

ODJELJAK VII. – PRIZNAVANJE KVALIFIKACIJA IZBJEGLICA, PROGNIKA I OSOBA U SITUACIJI SLIČNOJ IZBJEGLIČKOJ

Članak VII.

Problem izbjeglica, prognanika i osoba u situaciji sličnoj izbjegličkoj postaje sve važniji u Europi. Mnogi od izbjeglica, prognanika ili osoba u situaciji sličnoj izbjegličkoj ne posjeduju dokumente o svojim kvalifikacijama jer su bili prisiljeni ostaviti osobne stvari i dokumente u mjestu iz kojeg su izbjegli, jer je nemoguće komunicirati sa ustanovama pri kojima su njihove kvalifikacije zaslužene, jer su potrebni dokumenti i arhivi uništeni ratnim ili nasilnim djelovanjem i/ili su potrebne informacije nedostupne iz političkih ili drugih razloga. Ovaj članak obvezuje zemlje potpisnice da pokažu fleksibilnost pri priznavanju kvalifikacija čiji su nositelji izbjeglice, prognanici i osobe u situaciji sličnoj izbjegličkoj, u granicama sustava svake od stranaka i u suglasnosti sa ustavnim i zakonskim odredbama i propisima svake od stranaka. Takav postupak može biti uvjetno priznavanje traženih kvalifikacija na osnovu izjave pod zakletvom i, u slučaju priznavanja kvalifikacija u svrhu daljnjeg studija, odredbe da se pravo na studij može oduzeti ako je pristupnik

priskrbio lažne informacije, ili postavljanje posebnih ispita koji bi omogućili izbjeglicama, prognanicima i osobama u situaciji sličnoj izbjegličkoj dokazivanje kvalifikacija koje oni tvrde da su postigli.

ODJELJAK VIII. – INFORMACIJE O VREDNOVANJU VISOKOŠKOLSKIH USTANOVA I PROGRAMA

Članak VIII.1.

Konvencija obvezuje zemlje potpisnice da omoguće pristup svim informacijama potrebnim za priznavanje ustanova i programa onako kako su te informacije dane u samoj stranci. Ona ne obvezuje zemlje potpisnice da pruže informacije o pitanjima za koja nisu nadležne, niti ih obvezuje da sastave rang-liste visokoškolskih ustanova.

Diversifikacija visokog obrazovanja dovela je do širokog spektra visokoškolskih ustanova i programa u mnogim zemljama, uključujući i one u privatnom vlasništvu. Ovakav razvoj doveo je do proširenog spektra visokoškolskih kvalifikacija; a isto tako i do raznolikosti u kvaliteti kvalifikacija na istoj akademskoj razini, ali zasluženih pri različitim ustanovama ili kroz različite programe. Poznavanje kvalitete pojedine ustanove ili programa je nužno pri donošenju odluke treba li priznati kvalifikaciju izdanu od strane te ustanove ili na osnovu tog programa. Ovaj članak utvrđuje obvezu svake od stranaka da pruži primjerene informacije o bilo kojoj visokoškolskoj ustanovi koja pripada njenom visokoškolskom sustavu, i o programima po kojima te ustanove djeluju (usp. definicije «visokog obrazovanja», «visokoškolske ustanove» i «visokoškolskog programa», Odjeljak I.), kako bi priskrbili ostalim zemljama potpisnicama sve što je potrebno znati prije donošenja odluke o priznavanju bilo koje pojedine kvalifikacije.

Potrebno je naglasiti da ovaj članak ne uključuje pitanje javnog ili privatnog vlasništva ili djelovanja visokoškolskih ustanova i programa, već se odnosi na informacije potrebne za vrednovanje kvalifikacija izdanih pri ovim ustanovama, ili na osnovi njihovih programa. Priznaje se, doduše, da ovo pitanje može biti od osobite važnosti s obzirom na kvalifikacije izdane pri ustanovama u privatnom vlasništvu, gdje ne postoji implicitno ili eksplicitno vrednovanje dane ustanove kroz postupke vezane uz javnu novčanu potporu. Kada nisu pružene nikakve informacije od strane zemlje čijem visokoškolskom sustavu ustanova pripada, ili tvrdi da pripada, zemlja u kojoj se traži priznavanje može zaniijekati priznavanje kvalifikacija zasluženih pri toj spornoj ustanovi ili na osnovi spornog programa. Nedostatak informacija o ovim ustanovama i programima može stoga štetiti studentima koji pohađaju – ili su pohađali – ozbiljne ustanove i programe u privatnom vlasništvu.

Ovaj članak razlikuje zemlje potpisnice koje su uspostavile sustav formalnog vrednovanja visokoškolskih ustanova i programa i one koje to nisu učinile. Od prvih se očekuje da pruže informacije o metodama i ishodima spomenutih vrednovanja, kao i o normama kvalitete svojstvenim svakom tipu visokoškolske ustanove i programa. Potonji trebaju, iako nemaju formalni sustav i formalne uvjete za vrednovanje ustanova i programa, ipak pružiti informacije o priznavanju različitih kvalifikacija zasluženih u bilo kojoj od ustanova, ili prema bilo kojem od programa, koji pripadaju njihovom sustavu visokog obrazovanja. U mnogim slučajevima, tijela koja nisu pod državnim upravom trebaju pružiti informacije, ali državna tijela su odgovorna za uspostavljanje mreže podataka.

Ova Konvencija, i u člancima i u definicijama iz Odjeljka I., obraća se na ustanove i programe *koji pripadaju visokoškolskom sustavu zemlje potpisnice*, prije nego na ustanove i programe *koji se nalaze ili djeluju na teritoriju zemlje potpisnice*. Ova promjena naglaska u odnosu na prethodne konvencije učinjena je poradi suvremene, ali široko rasprostranjene pojave transnacionalnog djelovanja visokoškolskih ustanova, od kojih je izdavanje koncesije² jedan od primjera.

Članak VIII.2.

Pri tumačenju ovog članka, potrebno je obratiti pozornost na definicije «visokog obrazovanja», «visokoškolske ustanove» i «visokoškolskog programa» u odjeljku I.

Ovaj članak naglašava važnost pružanja primjerenih informacija o visokoškolskom sustavu zemlje potpisnice. On nabroja neke, u ovom pogledu važne, vrste informacija. Te informacije mogu pružiti državna ili druga tijela. Posebno se s tim u vezi upozorava na važnu ulogu nacionalnih informativnih centara (usp. Odjeljke IX. i X.). Mrežu ENIC moguće je ovlastiti da predloži okvir za pružanje informacija opisanih u Odjeljku VIII.

Uspostavlja se razlika između visokoškolskih ustanova i visokoškolskih programa, jer visokoškolske ustanove mogu imati nekoliko vrsta programa i uvjeta za upis, i vrste postignutih kvalifikacija mogu se razlikovati od programa do programa.

Obveza stranaka da pruže informacije o obrazovnim ustanovama koje se nalaze izvan teritorija koji zemlja potpisnica smatra pripadajućim njezinom sustavu obrazovanja, uključuje i ustanove koje izdaju kvalifikacije za pristup visokom obrazovanju.

Obveza «objavljivanja» informacija pokrivenih ovim člankom može se ispuniti na više načina, uključujući objavljivanje u elektronskom obliku i objavljivanje publikacija namijenjenih posebnim grupama, kao što su nacionalni informativni centri drugih stranaka.

ODJELJAK IX. – INFORMACIJE O PITANJIMA KOJA SE TIČU PRIZNAVANJA

Članak IX.1.

Pregledni opisi zasluženih kvalifikacija su od vitalne važnosti za olakšavanje priznavanja stranih visokoškolskih kvalifikacija, kao i kvalifikacija koje omogućuju pristup visokom obrazovanju. Primjer preglednog sustava za opis stečenih kvalifikacija bio bi sustav 'bodova'. Bilo koji sustav bodova i sustav prijenosa bodova koji uspostavi neka zemlja potpisnica ili visokoškolska ustanova trebao bi, koliko god je to moguće, biti usklađen sa takvim sustavima drugih stranaka i njihovih visokoškolskih ustanova. Pozornost se upućuje na ECTS sustav (European Credit Transfer System) Europske unije.

Članak IX.2.

Ovaj članak obvezuje zemlje potpisnice na osnivanje i održavanje nacionalnog informativnog centra i opisuje dužnosti nacionalnih informativnih centara na *nacionalnom* nivou. Njihova dužnost na *međunarodnom* nivou opisana je u odjeljku X. – Mehanizmi provedbe. Nacionalni informativni centri opisani u ovome članku sačinjavaju mrežu ENIC.

² Eng.: franchising

Svaka zemlja potpisnica će, ako to već nije učinila u vrijeme stupanja na snagu ove Konvencije, osnovati ili imenovati Nacionalni informativni centar i izvijestiti jednog od depozitara ove Konvencije o njegovu osnivanju ili imenovanju. U pravilu, svaka će zemlja potpisnica imati samo jedan takav centar. Uvažava se, ipak, da u određenim slučajevima, nacionalne odredbe i strukture čine poželjnim da država imenuje više od jednog centra, kao što je to slučaj:

- a) sa federalnim strukturama vlasti, gdje primjerice ta vlast zastupa različite jezične zajednice unutar iste zemlje;
- b) kada je odgovornost za pružanje informacija po pitanjima priznavanja i mobilnosti povjerena različitim specijaliziranim centrima;
- c) kada je odgovornost za pružanje informacija o različitim vrstama visokoškolskih programa i kvalifikacija, kao što su sveučilišno i van-sveučilišno visoko obrazovanje, povjerena različitim specijaliziranim centrima.

Organizacijski i fizički, Nacionalni informativni centar može biti smješten pri Ministarstvu, pri neovisnoj ili polu-neovisnoj agenciji, ili pri visokoškolskoj ustanovi. Bez obzira na to koji se od organizacijskih modela izabere, takav centar mora imati nacionalne dužnosti i odgovornosti (osim u malom broju slučajeva, kada su primjerice osnovani odvojeni centri za različite jezične zajednice).

Nacionalni informativni centar će, u skladu sa nacionalnim zakonima i propisima, savjetovati i pružati informacije po pitanjima priznanja i vrednovanja kvalifikacija, i pojedincima i ustanovama, uključujući:

- a) studente;
- b) visokoškolske ustanove;
- c) osoblje visokoškolskih ustanova;
- d) ministarstva odgovorna za visoko obrazovanje;
- e) roditelje;
- f) poslodavce;
- g) nacionalne informativne centre drugih stranaka i druge međunarodne partnerske institucije;
- h) bilo koje druge zainteresirane stranke.

U nekim zemljama, u skladu s nacionalnim zakonskim odredbama, nacionalni informativni centri mogu također donositi odluke u slučajevima priznavanja.

Da bi se ispunile obveze zemlje potpisnice koje proizlaze iz ove Konvencije, važno je da se nacionalnim informativnim centrima dodijele prikladna sredstva za ispunjavanje njihovih dužnosti. Ova sredstva uključuju odgovarajući broj stručnog osoblja, tehničku opremu, i dovoljan proračun da im se omogući prikladno povezivanje sa visokoškolskim ustanovama u zemlji u kojoj se centar nalazi, kao i s nacionalnim informativnim centrima drugih zemalja potpisnica.

Članak IX.3.

Dopunska diploma UNESCO-a/Vijeća Europe se općenito smatra korisnim dokumentom za promicanje preglednosti visokoškolskih kvalifikacija, i poduzete su mjere za poticanje uporabe ove Dopunske diplome u većem obimu.

Dopunska diploma objašnjava sadržaj i oblik kvalifikacija koje su izdale visokoškolske ustanove. Ona ne zamjenjuje niti izmjenjuje spomenute kvalifikacije. Dopunska diploma nastoji objasniti kvalifikacije u međunarodno razumljivom obliku. Ona je dakle korisna visokoškolskim ustanovama u njihovim odnosima sa partnerskim ustanovama u drugim zemljama, primjerice u okviru studentskih razmjena. Mreža ENIC trebala bi periodički preispitati Dopunsku diplomu s ciljem ažuriranja njenih sadržaja i olakšavanja njezine uporabe.

Uključivanje Dopunske diplome među mehanizme provedbe ove Konvencije naglašava njezinu važnost i obvezuje zemlje potpisnice da povećaju napore u promicanju njezine što šire uporabe.

Za ustanovljenje vjerodostojnosti razdoblja studija preporuča se uporaba prijepisa ocjena.

ODJELJAK X. – MEHANIZMI PROVEDBE

Članak X.1.

Ovaj članak nabraja mehanizme koji će biti uspostavljeni u cilju pomoći zemljama potpisnicama pri provedbi ove Konvencije, kao što je to predloženo u Studiji izvodljivosti, poglavlje 16.

Članak X. 2.

Ovaj članak osniva Odbor Konvencije o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u europskoj regiji, oblikovan po modelu Regionalnog odbora uspostavljenog kroz UNESCO-ovu Konvenciju o priznavanju visokoškolskih studija, diploma i stupnjeva u državama koje pripadaju europskoj regiji. Odbor se sastoji od predstavnika zemalja potpisnica, i odvojen je od mreže nacionalnih informativnih centara osnovanih po Članku X.3. Treba napomenuti da zemlje potpisnice mogu nominirati predstavnike svojih nacionalnih informativnih centara kao svoje predstavnike pri Odboru, kao što je većinom praksa u slučaju UNESCO-va Regionalnog odbora.

Glavne dužnosti Odbora su opisane, dok se predviđa odvojeno usvajanje njegova Pravilnika. Pravilnik će definirati sastav Odbora, trajanje mandata i opće ovlasti Predsjednika, predstavnika i promatrača, kvorum, pravila glasovanja itd. On će biti uobličen po modelu Pravilnika UNESCO-va Regionalnog odbora za Europu.

Preporuke, izjave i primjeri pravilnog postupanja su važna oruđa provedbe Konvencije. Oni nude upute za specifična pitanja (primjerice ulogu nacionalnih informativnih centara, priznavanje srednjoškolskih kvalifikacija ili postupke priznavanja) i dopunjuju zahtjeve Konvencije. Ovakvi tekstovi *nisu* obvezujući za zemlje potpisnice, već pružaju dobrovoljna rješenja zajedničkih problema tako što općenito izriču nazore svih, ili barem većine, stranaka po pitanjima kojih se tiču. Ovaj članak obvezuje zemlje potpisnice da diseminiraju nadležnim tijelima preporuke, izjave i primjere pravilnog postupanja usvojene u skladu sa danim člankom, i da potiču njihovu primjenu.

Članak X.3.

Mreža ENIC osnovana je u lipnju 1994. g. spajanjem dviju prethodno odvojenih mreža dviju organizacija – NEIC mreže Vijeća Europe i NIB mreže UNESCO-a. ENIC mreža uspostavljena je odlukom UNESCO-ova regionalnog odbora za Europu i Odbora ministara Vijeća Europe. Mreža je od velike važnosti za praktičnu provedbu ove Konvencije, i stoga se smatralo poželjnim uključiti ju u mehanizme provedbe eksplicitno navedene u Konvenciji.

Ovaj članak opisuje sastav i glavne dužnosti te mreže kada ona djeluje za potrebe ove Konvencije. Ostale aktivnosti mreže nisu podložne Konvenciji. Stranke trebaju kao članove mreže imenovati nacionalne informativne centre osnovane ili održavane po članku IX.2. Dužnosti informativnih centara na *nacionalnom* nivou, kao i obveze stranaka da poduzmu sve moguće mjere potrebne za ispunjavanje zadataka centara, uključene su u Odjeljak IX.

Nadležnosti spomenute mreže zajednički će usvojiti nadležna tijela Vijeća Europe i UNESCO-a. Nadležnosti se usvajaju na određeni vremenski rok i podložne su periodičkom preispitivanju od strane nadležnih tijela navedenih organizacija.

ODJELJAK XI. – ZAVRŠNE ODREDBE

Članak XI.1.

Ovaj članak utvrđuje da bilo koja država koja je zemlja članica Vijeća Europe, članica UNESCO-ve europske regije, ili bilo koja potpisnica, država ugovornica ili potpisnica Europske kulturne konvencije Vijeća Europe i/ili UNESCO-ve konvencije o priznavanju visokoškolskih studija, diploma i stupnjeva u državama koje pripadaju europskoj regiji, i koja je pozvana na Diplomatsku konferenciju sazvanu u svrhu usvajanja ove Konvencije, može postati njenom zemljom potpisnicom. Oba ova uvjeta moraju biti ispunjena.

Sveta Stolica je potpisnica konvencija spomenutih u članku XI.1.1.c, i stoga zadovoljava ove odredbe. Ipak, u članku XI.1.2., Sveta Stolica se eksplicitno spominje na zahtjev delegacije Svete Stolice, koja je smatrala da zbog svog jedinstvenog karaktera ona ne bi trebala biti združena sa državama.

Članak XI.2.

Ovaj članak određuje kako će ova Konvencija stupiti na snagu. On slijedi standardne postupke za konvencije Vijeća Europe i UNESCO-a.

Članak XI.3.

Ovaj članak regulira pristup Konvenciji država koje nemaju pravo da postanu njene zemlje potpisnice automatski po članku XI.1. Pristup po odredbama članka XI.3. biti će moguć samo kada Konvencija u potpunosti stupi na snagu po odredbama članka XI.2. Otada nadalje svaki takav pristup zahtijevat će dvotrećinsku većinu zemalja potpisnica kojima je dozvoljeno predstavljanje, u skladu sa člankom X.2., pri Odboru Konvencije o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u europskoj regiji, kao što je određeno člankom XI.3.2. Pri odlučivanju o primitku novih država po odredbama ovog članka, Odbor može razmotriti jesu li dostupne dovoljne i točne informacije o obrazovnom sustavu država koje traže pristup. Ovaj postupak zamjenjuje normalne postupke koji su na snazi u odnosu na konvencije usvojene u okviru Vijeća Europe i

UNESCO-a. Zahtjevi za pristup i njihovo razglašavanje zemljama potpisnicama slijediti će pravila navedena u ovome članku.

Članak XI.3.3. sadrži posebne odredbe za pristup Europske unije ovoj Konvenciji.

Članak XI.4.

Ovaj članak određuje odnos između ove Konvencije i prošlih konvencija Vijeća Europe i UNESCO-vih konvencija o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u europskoj regiji.

Članak naglašava ulogu ove Konvencije kao *zamjenske konvencije*, utoliko što bilo koja od stranaka ove Konvencije, prestaje primjenjivati bilo koje od prošlih konvencija Vijeća Europe i UNESCO-a spomenutih u ovome članku kojih je ona potpisnica, ali samo u odnosu na ostale zemlje potpisnice ove Konvencije. Zemlje potpisnice i dalje obvezuju prošle konvencije kojih su one potpisnice u odnosu na ostale potpisnice tih konvencija, a koje nisu zemlje potpisnice ove Konvencije. Stoga će se slučajevi konkretne primjene prošlih konvencija biti smanjeni kako raste broj stranaka ove Konvencije. Vjeruje se da će ova Konvencija u konačnici zamijeniti prošle konvencije.

Nadalje, zemlje potpisnice ove Konvencije obvezuju se da neće postati potpisnicom prošlih konvencija. Prihvaća se iznimka u slučaju Međunarodne konvencije o priznavanju visokoškolskih studija, diploma, i stupnjeva u arapskim i europskim državama koje graniče s Mediteranom. Zemlje potpisnice ove Konvencije mogu pristupiti Mediteranskoj konvenciji u cilju njihovih odnosa s mediteranskim i arapskim zemljama koje nisu zemlje potpisnice ove Konvencije. Kao što određuje Članak XI.4.1.a, potpisnice i ove i Mediteranske konvencije primijeniti će ovu Konvenciju u odnosima s drugim državama koje su potpisnice obiju konvencija.

Članak XI.6.

Ovaj članak izriče da svaka zemlja potpisnica može u svako doba otkazati ovu Konvenciju, i određuje postupak za takvo otkazivanje.

U pogledu međunarodnog zakona za prestanak ili suspenziju primjene međunarodnog sporazuma kao posljedice potpisničina kršenja odredbe bitne za ostvarenje cilja ili svrhe tog sporazuma, može se pozivati na Članak 60. Bečke konvencije o Zakonu o sporazumima.

Članak XI.7.

Suzdržavanje od odredaba ove Konvencije dopušteno je samo onako kako je određeno u članku XI.7.1. Općenito, nikakvo suzdržavanje nije dozvoljeno spram načela ove Konvencije ni u pogledu sudjelovanja države u mehanizmima koju su uspostavljeni za njezinu provedbu.

Članak XI.8.

Ovaj članak naznačuje pojednostavljeni postupak usvajanja izmjena ove Konvencije. Mogućnost izmjena Konvencije treba se primjenjivati umjereno, i ne može se primjenjivati u odnosu na načela Konvencije.

Članak određuje da bilo kakav nacrt izmjena treba dvotrećinsku većinu stranaka kojima je dozvoljeno predstavljanje, u skladu s Člankom X.2., pri Odboru Konvencije o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija u europskoj regiji.

Odlomak 1. ovog članka zahtijeva da zemlje potpisnice ove Konvencije izraze pristanak na obvezivanje bilo kojim Protokolom koji izmjenjuje Konvenciju. Ovome zahtjevu moguće je udovoljiti ili formalnim izražavanjem pristanka na obvezivanje, kao što je potpis popraćen, gdje je to nužno, ratifikacijom, prihvatom ili odobrenjem, ili pojednostavljenim postupcima; primjerice dozvolom da zemlja potpisnica ove Konvencije «istupi», ukoliko primijenjeni uvjeti dopuštaju da protokol ne stupi na snagu u odnosu na neku zemlju potpisnicu bez pristanka te zemlje potpisnice.

Članak XI.9.

Ovaj članak opisuje dužnosti depozitara Konvencije. Glavni tajnik Vijeća Europe i generalni direktor UNESCO-a zajednički će biti depozitari ove Konvencije. Članak je oblikovan po uzoru na Članak 32 ETS-a Br. 127 o zajedničkoj administrativnoj pomoći pri poreznim pitanjima, koja je zajednička konvencija Vijeća Europe i OECD-a.